

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Рішення обласної ради
від 20 лютого 2024 року № 787-VIII
(XXI сесія VIII скликання)**

Зміни: рішення обласної ради від 21 травня 2024 року № 839-VIII

Розпорядження ХОВА від 27 серпня 2024 року № 589 В

**ОБЛАСНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ОСВІТИ
«ОСВІТА НЕЗЛАМНОЇ ХАРКІВЩИНИ»
НА 2024 – 2028 РОКИ**

м. Харків

2024 рік

З М І С Т

I.	Визначення проблем, на розв'язання яких спрямована Програма	3
II.	Визначення мети та завдань Програми	8
III.	Показники реалізації Програми	10
IV.	Фінансове забезпечення обласної Програми	10
V.	Координація та контроль за ходом виконання Програми	10
VI.	Напрями діяльності та заходи Програми, джерела фінансування, строки та етапи виконання	11

I. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ, НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ЯКИХ СПРЯМОВАНА ОБЛАСНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ОСВІТИ «ОСВІТА НЕЗЛАМНОЇ ХАРКІВЩИНИ» НА 2024 – 2025 РОКИ

Актуальність обласної Програми розвитку освіти «Освіта незламної Харківщини» на 2024 – 2028 роки обґрунтовується необхідністю реалізації державної політики в галузі освіти в сучасних умовах правового режиму воєнного стану та активних бойових дій, що тривають. Освіта була й залишається тим, завдяки чому формується людина, її майбутнє, майбутнє України. Освіта у цей найскладніший для України час, в умовах дії правового режиму воєнного стану, війни, розв'язаної російською федерацією, проходить важке випробування.

Обласну Програму розвитку освіти «Освіта незламної Харківщини» на 2024 – 2028 роки (далі – Програма) розроблено на виконання вимог:

Законів України: «Про правовий режим воєнного стану»; «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»;

Указів Президента України: від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні»; від 30 вересня 2010 року № 927/2010 «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді», від 29 червня 1995 року № 489/95 «Про Всеукраїнський конкурс «Учитель року», від 13 грудня 2016 року № 533/2016 «Про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю»; від 25 травня 2020 року № 195/2020 «Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі»;

постанов Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки», від 15 вересня 2021 року № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», від 21 лютого 2018 року № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти», від 21 серпня 2013 року № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими потребами», від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти», від 24 березня 2021 року № 305 «Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку», від 20 січня 2021 року № 31 «Про затвердження Порядку здійснення медичного обслуговування учнів закладів загальної середньої освіти», від 16 січня 2003 року № 31

«Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Шкільний автобус», від 19 червня 2019 року № 532 «Про затвердження Положення про опорний заклад освіти», від 22 серпня 2018 року № 617 «Про деякі питання створення ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти та інклюзивно-ресурсних центрів», від 12 липня 2017 року № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр», від 11 жовтня 2021 року № 1062 «Про затвердження Положення про ліцей», від 11 серпня 1995 року № 638 «Про затвердження Положення про всеукраїнський конкурс «Учитель року»;

розпоряджень Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 903-р «Про затвердження плану заходів на 2017 – 2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 05 серпня 2020 року № 960-р «Про схвалення Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти)»;

Стратегії розвитку Харківської області на 2021 – 2027 роки, схваленої рішенням Харківської обласної ради від 27 лютого 2020 року № 1196-VII;

Стратегії реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2023 року № 990-р;

наказів Міністерства освіти і науки України.

Мережа закладів освіти Харківської області у 2023/2024 навчальному році становить:

заклади загальної середньої освіти: функціонують 698 закладів загальної середньої освіти, призупинили діяльність – 77. З них: закладів, що надають початкову освіту, – 11 (1,6% від загальної кількості, з них: у містах – 9, у сільській місцевості – 2); закладів, що надають загальну середню освіту на рівні початкової та базової середньої освіти, – 186 (26,7% від загальної кількості, з них: у містах – 104, у сільській місцевості – 82); закладів, що надають повну загальну середню освіту, – 501 (71,7% від загальної кількості, з них: у містах – 313, у сільській місцевості – 188); опорних закладів освіти – 63 (9,2% від загальної кількості, з них: у містах – 41, у сільській місцевості – 22). У закладах загальної середньої освіти навчається 223525 учнів. Із них у містах – 195373 (87,4%); у сільській місцевості – 28152 (12,6%). Освітній процес забезпечують 19587 учителів.

На тимчасово окупованій території знаходиться 8 закладів загальної середньої освіти.

Закладів дошкільної освіти – 709.

Закладів позашкільної освіти – 102.

Закладів професійної (професійно-технічної) освіти – 24.

Закладів фахової передвищої освіти – 43.

Закладів вищої освіти – 23.

Через військову агресію РФ від бомбових ударів та обстрілів приміщення багатьох закладів освіти пошкоджено, деякі заклади зруйновані.

У закладах освіти Харківської області наявні 125 захисних споруд (10 сховищ та 115 протирадіаційних укриттів), з них: у закладах дошкільної освіти – 17 од. (13% від загальної кількості споруд); в закладах загальної середньої освіти – 68 од. (55% від загальної кількості); в закладах професійної (професійно-технічної) освіти – 21 од. (16 % від загальної кількості захисних споруд); у закладах фахової передвищої та вищої освіти – 19 од. (15,2% від загальної кількості захисних споруд). На жаль, кількість укриттів, що відповідають вимогам законодавства, доволі мала. Проблемою, яка потребує розв'язання, є низький рівень безпеки закладів освіти та організація безпечного освітнього середовища.

Передбачені Програмою заходи сприятимуть вирішенню питання відновлення пошкоджених та зруйнованих внаслідок збройної агресії проти України закладів та установ освіти області, їхнього збереження та розвитку, безпечності та якості організації освітнього процесу, соціалізації його учасників, розвитку форм освіти з використанням технологій дистанційного навчання, корекційної та інклюзивної освіти, підтримки обдарованих і талановитих дітей та учнівської молоді, національно-патріотичного виховання дітей, учнів, студентів, стимулювання педагогічної праці тощо.

Учні області систематично здобувають призові місця на IV етапі Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика та Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

У 2022/2023 навчальному році за дистанційною формою (онлайн), із дотриманням законодавства України щодо забезпечення заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні, у складних умовах воєнного часу, в Харківській області проведено Всеукраїнські учнівські олімпіади з 19-ти навчальних предметів, а також успішно організовано подання робіт та підготовку учасників Харківської області до Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України.

У змаганнях II етапу олімпіад брали участь 12470 учнів, на обласному рівні – 1553.

За результатами змагань IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів нагороджено дипломами I-III ступенів 65 учнів м. Харкова та Харківської області. Це становить майже 70% від загальної кількості учасників: I місце – 8 учнів; II місце – 22 учні; III місце – 35 учнів.

Враховуючи науковий інтерес і творчі вподобання юних інтелектуалів, в Харківській обласній Малій академії наук науково-дослідницьку роботу організували за науковими відділеннями, які охоплюють майже всі напрями природничих, фізико-математичних і технічних, гуманітарних і суспільних наук. Структура наукових відділень постійно вдосконалюється відповідно до

останніх тенденцій розвитку вітчизняної і світової науки і орієнтована на структуру Національної академії наук України.

У III (фінальному) етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук цього року команду області представили 62 учасники в 63 секціях. У підсумку: 9 учасників нагороджено золотими медалями, 13 – срібними, 19 – бронзовими (усього – 41 переможець, що становить 66% від кількості учасників).

За кількістю перших місць команда Харківської області посіла I командне місце серед команд інших областей.

Такі результати в інтелектуальних змаганнях підтверджують не тільки високий рівень підготовки обдарованої молоді Харківщини, а й їхню неймовірну волю до перемоги.

Необхідно зберегти цей напрям роботи з обдарованими і талановитими дітьми та молоддю, а також закріпити отримані результати.

Учителі Харківської області активно долучаються до участі у Всеукраїнському конкурсі «Учитель року», який об'єднує педагогічних працівників, відданих своїй справі, творчих, відкритих до нових знань, готових ділитися своїми надбаннями, та сприяє самореалізації вчителів, поширенню передового педагогічного досвіду. Участь у конкурсі – це можливість проявити себе та підвищити свою професійну майстерність. Учитель предмета «Основи здоров'я» Комунального закладу «Шелудьківський ліцей» Слобожанської селищної ради Чугуївського району Харківської області Олена Жадан стала переможцем Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2023» та посіла 3 місце.

Створення в закладах освіти області сучасного освітнього середовища залежить від матеріально-технічного та фінансового забезпечення. Невідкладного вирішення потребують наявні в галузі проблемні питання, а саме: необхідність модернізації матеріально-технічної бази закладів освіти, зокрема шляхом проведення капітальних ремонтів покрівель з використанням енергозберігаючих матеріалів, упровадження енергозберігаючих та енергоефективних технологій з метою створення належних умов для ефективної організації навчально-виховного процесу та безпечної життєдіяльності його учасників. Реалізація Програми сприятиме створенню принципово нового, сучасного, модернізованого закладу освіти, з можливістю гармонійного розвитку дітей, підвищення їхнього бажання та інтересу до навчання.

Компетентнісний підхід в освіті, задекларований Законом України «Про освіту» та Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, потребує створення в закладах освіти освітнього середовища, яке б урахувало вимоги новітніх технологій викладання навчальних предметів – середовище Нової української школи. Особливо такі вимоги стосуються викладання предметів природничого циклу.

Оснащення опорних закладів загальної середньої освіти та профільних ліцеїв області сучасними засобами навчання, у тому числі кабінетами фізики, хімії, біології, географії, математики, навчальними комп'ютерними комплексами з мультимедійними засобами навчання дозволить реалізовувати різні освітні програми, з урахуванням реальних особливостей закладів освіти та основних освітніх програм, різних робочих програм та навчально-методичних комплексів, напрямів позаурочної діяльності, а також інших потреб учасників освітнього процесу, тобто забезпечення єдиних підходів і вимог до рівня надання освітніх послуг природничо-математичного напрямку та рівних умов здобуття освіти для всіх учнів. Також нагальним є забезпечення опорних закладів загальної середньої освіти та профільних ліцеїв області сучасними технологіями, а саме впровадження в закладах освіти STEAM-лабораторій як універсального рішення для підготовки кваліфікованого випускника школи, оскільки за новою освітньою стратегією школа має спонукати дітей до освоєння важкого матеріалу за допомогою гри, пошуку рішень та винахідливості. STEAM-підхід змінює наш погляд на навчання та освіту, акцентуючи увагу на практичних здібностях: учні розвивають свою силу волі, творчий потенціал, гнучкість та навчаються співпрацювати. Ці навички та знання і складають основне навчальне завдання.

Одним із пріоритетів розвитку освітньої галузі є забезпечення шкільними автобусами опорних закладів загальної середньої освіти та профільних ліцеїв області для перевезення учнів та педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти у сільській місцевості до місця навчання, роботи й додому, поліпшення освітнього рівня населення, що проживає у такій місцевості, та раціонального використання кадрового потенціалу закладів. Реалізація Програми сприятиме забезпеченню рівного доступу до якісної освіти, створенню належних умов для безпечного, регулярного і безоплатного перевезення учнів та педагогічних працівників, у тому числі з обмеженими фізичними можливостями (на інвалідних візках). Розв'язання проблеми можливе шляхом придбання шкільних та спеціальних шкільних автобусів.

Значущість проблеми забезпечення протипожежного захисту об'єктів освіти полягає у необхідності реалізації державної політики у сфері пожежної та техногенної безпеки, яка відповідно до Кодексу цивільного захисту України є невід'ємною частиною державної діяльності щодо охорони життя та здоров'я людей, національного багатства і навколишнього природного середовища.

У зв'язку з тим, що проблема пожежної та техногенної безпеки є складовою частиною національної безпеки, необхідне здійснення першочергових заходів, визначених у Програмі. Розв'язання проблеми забезпечення пожежної та техногенної безпеки полягає у комплексному, поетапному вирішенні проблемних питань у сфері пожежної та техногенної безпеки, гарантованого захисту суспільства та навколишнього природного середовища від пожеж та їхніх наслідків, упровадження організаційних засад функціонування системи забезпечення пожежної та техногенної безпеки, зміцнення правової, науково-технічної і ресурсної бази, що дозволить суттєво

зменшити кількість пожеж та надзвичайних ситуацій. Внаслідок реалізації заходів планується досягти покращення протипожежного забезпечення об'єктів освіти.

Одним із пріоритетних напрямів роботи галузі освіти на сьогодні є охоплення освітніми послугами дітей з особливими освітніми потребами, реалізація державної політики соціального захисту дітей з інвалідністю та виконання основних завдань Концепції розвитку інклюзивного навчання України. У Харківській області забезпечено своєчасне отримання освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі для дітей з інвалідністю, шляхом розширення мережі закладів освіти з інклюзивним навчанням.

Освітній процес у закладах освіти у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України, що продовжується вже майже два роки, а також негативна безпекова ситуація в Харківській області як прифронтовому регіоні вимагає організації безпечного навчання в школах, зокрема дистанційного навчання з використанням цифрових технологій. Дистанційна форма навчання передбачає доступ до Інтернет, технічне забезпечення (комп'ютер, планшет, смартфон тощо) усіх учасників освітнього процесу, а також володіння вчителями технологіями дистанційного навчання. Разом із світовою освітянською спільнотою педагоги Харківщини зіштовхнулись з окремими проблемами, пов'язаними з переходом на дистанційне навчання. Серед них: цифрова нерівність, неоднакові можливості закладів освіти, загальна матеріально-технічна та психолого-педагогічна невідповідність учасників освітнього процесу до дистанційної освіти, що веде до зниження і рівня знань, і соціалізації, і загальної готовності до продуктивного майбутнього.

З метою вирішення зазначених питань вживалося відповідних заходів, а саме: забезпечено опанування педагогами області дистанційних технологій; забезпечено комп'ютерною технікою учасників освітнього процесу; налагоджено якісний Інтернет-зв'язок.

Обласна програма розвитку освіти «Освіта незламної Харківщини» на 2024 – 2028 роки спрямована на розв'язання проблем, що існують в системі освіти Харківщини і які неможливо вирішити у процесі поточної роботи.

II. ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ ТА ЗАВДАНЬ ОБЛАСНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ «НЕЗЛАМНА ОСВІТА ХАРКІВЩИНИ» НА 2024 – 2028 РОКИ

Метою обласної Програми розвитку освіти «Незламна освіта Харківщини» на 2024 – 2028 роки є забезпечення конституційного права громадян на рівний доступ до якісної та безпечної освіти.

Завдання Програми:

збереження закладів освіти та освітньої системи Харківщини під час війни в Україні, створення безпечних умов, підвищення якості, що відповідає актуальним і перспективним запитам особистості, суспільства, держави, міжнародним критеріям;

створення в області сприятливих умов для виявлення, розвитку і підтримки обдарованої молоді та дітей, їхньої творчої реалізації та розширення наукового світогляду;

виявлення талановитих педагогічних працівників, які впроваджують власні педагогічні ідеї та успішно реалізують сучасні освітні практики; підвищення престижності професії вчителя в суспільстві; поширення кращого педагогічного досвіду;

створення умов для ефективного науково-методичного забезпечення регіонального компоненту освіти в Харківській області;

удосконалення планування та супроводу фінансово-господарської діяльності, матеріально-технічного та методичного забезпечення, контролю дотримання безпечних умов організації навчально-виховного процесу в закладах і установах освіти, що перебувають у спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст області, а також закладах і установах освітньої галузі в цілому;

модернізація матеріально-технічної бази навчальних закладів з метою належної експлуатації будівель;

створення в опорних закладах освіти сучасного освітнього середовища, яке забезпечить упровадження новітніх технологій викладання навчальних предметів, доступність, якість та відкритість освіти, формування в учнів навичок дослідницької роботи;

комплектація опорних закладів освіти та профільних ліцеїв шкільними автобусами для організації належного рівня безоплатного підвезення учнів до місць навчання та додому;

реалізація реформи шкільного харчування, модернізація харчоблоків та їдалень закладів освіти, запровадження принципів здорового харчування;

підтримка діяльності сучасних закладів освіти з інклюзивним навчанням;

виявлення новітніх педагогічних ідей, які успішно реалізуються в сучасній інклюзивній практиці;

підвищення престижності професії вчителя закладу освіти з інклюзивним навчанням;

поширення кращого педагогічного досвіду інклюзивного закладу освіти; виявлення кращих практик інклюзивного навчання та виховання;

розвиток методичного забезпечення закладів освіти, з урахуванням специфіки сучасних педагогічних технологій;

підвищення фахової та педагогічної компетентностей освітян області в дистанційному режимі шляхом їхнього залучення до програм підвищення кваліфікації відповідно до їхніх потреб;

розширення доступності якісної освіти шляхом створення потужної бази методичних та дидактичних матеріалів для дистанційного навчання.

III. ПОКАЗНИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Реалізація заходів Програми сприятиме:

- покращенню якості освіти та якості надання освітніх послуг;
- соціальному захисту дітей, учнів, студентів, вихованців, педагогічних, науково-педагогічних працівників;
- збереження оптимальної мережі закладів освіти області;
- підтримці обдарованих і талановитих дітей, учнів, студентів, вихованців;
- підвищенню престижності педагогічної праці;
- охопленню якісним навчанням дітей та учнів з особливими освітніми потребами

IV. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ

Забезпечення реалізації заходів Програми здійснюватиметься за рахунок коштів обласного бюджету виходячи з його фінансових можливостей.

V. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Координація заходів Програми покладається на Департамент науки і освіти Харківської обласної державної (військової) адміністрації.

Реалізація Програми здійснюється Харківською обласною державною (військовою) адміністрацією. Контроль за виконанням Програми здійснюється Харківською обласною радою.

Виконавці заходів Програми інформують щороку до 30 грудня Департамент науки і освіти Харківської обласної державної (військової) адміністрації про виконання відповідних заходів.

Узагальнену інформацію про хід виконання Програми Харківська обласна державна (військова) адміністрація надає до Харківської обласної ради щороку до 30 січня.